

RUCH TURYSTYCZNY W GORCZAŃSKIM PARKU NARODOWYM

Wprowadzenie

Gorce są jednym z pasm górskich należących do Beskidów Zachodnich. Ich naturalne granice stanowią: na południu – rzeka Dunajec i potok Krośnica, na wschodzie – Dunajec, na północnym wschodzie potoki Kamienica Łącka i Mszanka, na północnym zachodzie i zachodzie – rzeka Raba i potok Lepietnica. W centralnej części Gorców wznosi się najwyższy szczyt – Turbacz o wysokości 1310 m n.p.m., od którego rozchodzą się w różnych kierunkach grzbiety górskie, rozcięte głębokimi dolinami.

Naturalnym bogactwem Gorców są fragmenty puszczy karpackiej z bogatą szatą roślinną i światem zwierzęcym, jak i cenne florystycznie polany, z których rozciągają się wieloplanowe panoramy na sąsiednie łańcuchy górskie takie jak Tatry, Pieniny, Beskid Sądecki, Beskid Wyspowy czy masyw Babiej Góry. Walory te zadecydowały, iż 1 stycznia 1981 roku został utworzony Gorczański Park Narodowy (GPN). Park jest położony w północno-wschodniej części mezoregionu Gorców i zajmuje około 13 % jego powierzchni (KONDRACKI 1978).

Wymienione wyżej walory przyrodnicze, krajobrazowe jak i kulturowe, związane przede wszystkim z bogatą historią pasterstwa w Gorcach, a także dobra dostępność komunikacyjna i możliwości niezbyt forsownych wędrówek wynikające z ukształtowania terenu sprawiają, że Park jest dogodnym terenem do uprawiania różnorodnych form turystyki.

Udostępnianie GPN dla turystyki zajmuje istotne miejsce w zarządzaniu parkiem narodowym. Dla podejmowania decyzji w tym zakresie konieczna jest jednak odpowiednia wiedza. Jednakże dotychczas niewiele uwagi poświęcano problemom ruchu turystycznego w Gorczańskim Parku Narodowym. Oprócz niepublikowanej pracy J. FISCHBACHA (1987) problemy turystyczne GPN omawiają prace M. BARANOWSKIEJ-JANOTA (1987), D. PTASZYCKIEJ-JACKOWSKIEJ (1989) i B. MIELNICKIEJ (1991). W związku z tym w Gorczańskim Parku Narodowym podjęto badania ruchu turystycznego, których wyniki są podstawą do planowania i wykonywania różnorodnych działań dyrekcji Parku.

Charakterystyka ruchu turystycznego na terenie GPN

W Gorczańskim Parku Narodowym jest uprawianych kilka form turystyki, a do najbardziej popularnych należą wędrówki piesze, zjazdy i wędrówki narciarskie, turystyka rowerowa i konna. Wędrówki piesze mają zarówno charakter turystyki kwalifikowanej, edukacyjnej jak i spacerowej.

Turystyka kwalifikowana odbywa się po znakowanych szlakach turystycznych, których łączna długość w GPN wynosi 74 km oraz po drogach gruntowych dopuszczonych do ruchu turystycznego o długości 45 km. Gęstość tras turystycznych w Gorczańskim Parku Narodowym wynosi 16,93 m/ha, podczas gdy najwyższe wartości ten wskaźnik osiąga w Karkonoskim Parku Narodowym tj. 35 m/ha (MIELNICKA 1992). Szlaki prowadzą przez najbardziej interesujące pod względem krajoznawczym i przyrodniczym fragmenty Parku. Z punktu widzenia ochrony przyrody wędrówki piesze są najkorzystniejszą formą turystyki. Turysta kwalifikowany z reguły ma pewną wiedzę o terenie, zna jego wartość przyrodniczą oraz jest świadomy jego unikatowych walorów.

Turystyka edukacyjna jest bezpośrednio związana ze ścieżkami edukacyjnymi. Obecnie na terenie Parku funkcjonuje 8 takich ścieżek: Dolina Potoku Turbacz, Dolina Potoku Jaszczce, park podworski i góra Chabówka, Dolina Gorcowego Potoku, Dolina Kamienicy, Na Turbaczyk, Z Łopusznej na Jankówki, Wokół Doliny Poręby. Są one stosunkowo krótkie (4–6 km), o niewielkim stopniu trudności, a ich rozmieszczenie umożliwia poznawanie przyrody Gorców praktycznie z każdej strony. Ścieżki są dobrze oznakowane w terenie. Na początku każdej z nich znajduje się tablica z informacją ogólną i dokładną mapą ilustrującą przebieg ścieżki. Wydano również przewodniki szczegółowo opisujące tematykę i przebieg poszczególnych tras.

Turystyka spacerowa ogranicza się do krótkiego pobytu w Gorczańskim Parku Narodowym, z reguły na jego obrzeżach. Odbywa się ona po terenach łatwo dostępnych i nieuciążliwych pod względem deniwelacji. Są to np. trasy w dolinie Kamienicy, Olszowego Potoku czy Tobołowie. Ten rodzaj turystyki jest szczególnie uzależniony od warunków atmosferycznych i najbardziej zauważalny w okresie letnim, zwłaszcza w pogodne weekendy. Preferowana jest przez mieszkańców dużych aglomeracji miejskich, takich jak Kraków, przybywających tu własnym środkiem lokomocji, wczasowiczów, mieszkańców domków letniskowych położonych w sąsiedztwie GPN.

Na terenie Parku (rejon Tobołowa) i w jego bezpośrednim sąsiedztwie (Hala Długa, Lubomierz) jest uprawiane rekreacyjne narciarstwo zjazdowe. Na zagospodarowanie terenu dla tej formy turystyki składa się kolej krzeselkowa na Tobołów oraz wyciągi narciarskie i towarzyszące im trasy zjazdowe. W mniejszym zakresie mają miejsce wędrówki narciarskie po szlakach turystycznych.

Turystyka rowerowa została dopuszczona na terenie Parku w 1994 roku. Szlaki rowerowe pokrywają się częściowo z istniejącymi szlakami pieszymi; dla rowerzystów przeznaczono także niektóre drogi stokowe. Łączna długość szlaków rowerowych na terenie GPN wynosi 52,5 km, a ich sieć pozwala na organizację różnych wariantów wycieczek jednodniowych.

Turystykę konną dopuszczono na terenie Parku również w 1994r. Ma ona jednak charakter marginalny i mimo wyznaczonych tras praktycznie nie istnieje.

Długość szlaków konnych na terenie GPN wynosi ponad 60 km. Pokrywają się one w dużej mierze z trasami pieszymi oraz biegną także drogami gruntowymi. Zagospodarowanie turystyczne GPN tworzy przede wszystkim wymieniona wyżej sieć szlaków pieszych, rowerowych i konnych. Na terenie Parku nie ma praktycznie bazy noclegowej ani żywieniowej. Jedynie na obrzeżach GPN znajdują się 2 miejsca biwakowe – na polanach Trusiówka w dolinie Kamienicy i Oberówka w dolinie potoku Turbacz. Funkcjonuje także jeden parking przy polanie Trusiówka w Lubomierzu-Rzeki. Skromne zagospodarowanie turystyczne stanowi pewne utrudnienie dla odwiedzających, jednakże nie wywołuje zaburzeń w przyrodzie Parku. Należy dodać, że w ostatnich latach dynamicznie rozwija się baza gospodarstw agroturystycznych niemal we wszystkich miejscowościach położonych w otoczeniu Gorczańskiego Parku Narodowego.

Monitoring turystyczny

Opis metody

Do badań ruchu turystycznego na terenie Gorczańskiego Parku Narodowego wyznaczono 14 punktów gdzie prowadzi się dokładne pomiary frekwencji odwiedzających GPN. Rozmieszczenie punktów pozwoliło na określenie liczby turystów na wszystkich znakowanych szlakach turystycznych, ścieżkach edukacyjnych oraz na drogach stokowych dopuszczonych do ruchu turystycznego.

Tabela 1. Wykaz punktów monitorowania ruchu turystycznego na terenie Gorczańskiego Parku Narodowego

Lp.	Punkt monitoringu	Szlaki turystyczne, spacerowe oraz ścieżki edukacyjne, na których ewidencjonowany jest ruch turystyczny
1	Polana Bieniowe	1. Ochotnica Dolna – Gorc – Turbacz 2. Ochotnica Górna – Przystopy
2	Gorc Kamienicki	1. Rzeki – Gorc Kamienicki
3	Hala Długa	1. Turbacz – Kiczora – Łopuszna
4	Hala Gorcowe	1. Ochotnica Dolna – Gorc
5	Hala Turbacz	1. Lubomierz – Kudłoń – Turbacz 2. Niedźwiedź – Turbacz – Turbacz 3. Koninki – Średnie – Turbacz
6	Polana Hucisko	1. Szlak spacerowy doliną Olszowego 2. Ścieżki edukacyjne: „Dolina Potoku Turbacz” i „Na Turbczyk”
7	Polana Jastrzębie	1. Lubomierz – Kudłoń
8	Dolina Jaszce	1. Szlak spacerowy 2. Ścieżka edukacyjna „Dolina Potoku Jaszce”
9	Jaworzynka	1. Lubomierz – Kudłoń – Turbacz
10	Polana Potasznia	1. Szlak spacerowy
11	Stare Wierchy	1. Rabka – Stare Wierchy – Turbacz

12	Polana Tobołów	1. Poręba – Tobołów – Turbacz 2. Ścieżka edukacyjna – Wokół Doliny Poręby”
13	Polana Trusiówka	1. Rzeki – Borek 2. Ścieżki edukacyjne: „Dolina Kamienicy” i „Dolina Gorcowego Potoku” 3. Szlak spacerowy
14	Polana Zielenica	1. Łopuszna – Kiczora – Turbacz

W badanych dniach, zarówno powszednich jak i świątecznych w sezonie letnim 1999 r. oraz 2000 r. w godz. 10.00–16.00 w ww. punktach monitorowano ruch turystyczny. Ewidencjonowano wszystkich turystów wchodzących na teren Parku. Do badań zastosowano formularze ankietowe, odrębne dla turystów indywidualnych i dla grup zorganizowanych. Ponadto co dziesiątego turystę indywidualnego i co piątą grupę zorganizowaną poddano dokładniejszym badaniom ankietowym. Pytania zawarte w ankiecie dotyczyły m.in. :

- miejsca zamieszkania, wieku i wykształcenia odwiedzających,
- motywów przybycia do GPN,
- trasy wędrówki w danym dniu,
- oceny działań GPN w zakresie udostępniania terenu parku dla turystyki,
- potrzeb turystów w zakresie zagospodarowania turystycznego Parku.

Wyniki badań

Badania wykazały, że ruch turystyczny w GPN cechuje nierównomierny rozkład czasowy i przestrzenny. Największą liczbę turystów notowano w dni wolne od pracy w pełni sezonu letniego (tab. 2).

Tabela 2. Liczba turystów zaewidencjonowanych podczas monitorowania ruchu turystycznego na terenie GPN w poszczególnych dniach roku 1999 i 2000.

Lp.	Rok	Dokładna data	Dzień tygodnia	Liczba turystów
1	1999	25 lipiec	niedziela	1163
2		28 lipiec	wtorek	783
3	2000	11 sierpień	środa	439
4		14 sierpień	sobota	833
5		11 wrzesień	sobota	467
6		19 lipiec	środa	605
7		5 sierpień	sobota	887
8		9 sierpień	środa	584
9		6 wrzesień	środa	45
10		23 wrzesień	sobota	374

Prawie 80 % ogólnej liczby turystów w 1999 r. i 60 % w 2000 r. to osoby indywidualne. Grupy zorganizowane przeważały w miesiącu wrześniu. Z reguły

były to wycieczki szkolne wędrujące najczęściej w kierunku Turbacza. Park jest odwiedzany przede wszystkim przez ludzi młodych. Z ogólnej liczby turystów osoby w wieku do lat 30 w sezonie letnim 1999 r. stanowiły 52 %, a w 2000 r. 49%. Na terenie GPN popularna jest turystyka rodzinna, a widok wielopokoleniowych rodzin nie jest rzadkością na gorczańskich szlakach.

Turyści odwiedzający GPN w zdecydowanej większości (89–94 %) zamieszkują w miastach. Przeważają turyści z województwa małopolskiego (42–60 %) oraz śląskiego (10–21%), natomiast mały jest udział turystów z Polski wschodniej.

Dla 38–40% turystów głównym motywem wyboru GPN na miejsce wypoczynku jest przede wszystkim chęć obcowania z przyrodą. Informacje o walorach i możliwościach bazy turystycznej w Gorcach i GPN uzyskują oni od znajomych (36–39%) i z dostępnych na rynku przewodników (32–37%). Ankietowani turyści twierdzą, iż informacji o GPN, a zwłaszcza profesjonalnych wydawnictw na rynku jest wciąż za mało. Również telewizja i radio mało czasu na swojej antenie przeznaczają na propagowanie interesujących lecz mało znanych miejsc. Według ankietowanych turystów głównym walorem GPN jest jego krajobraz (39–43%) oraz przyroda (39–42%).

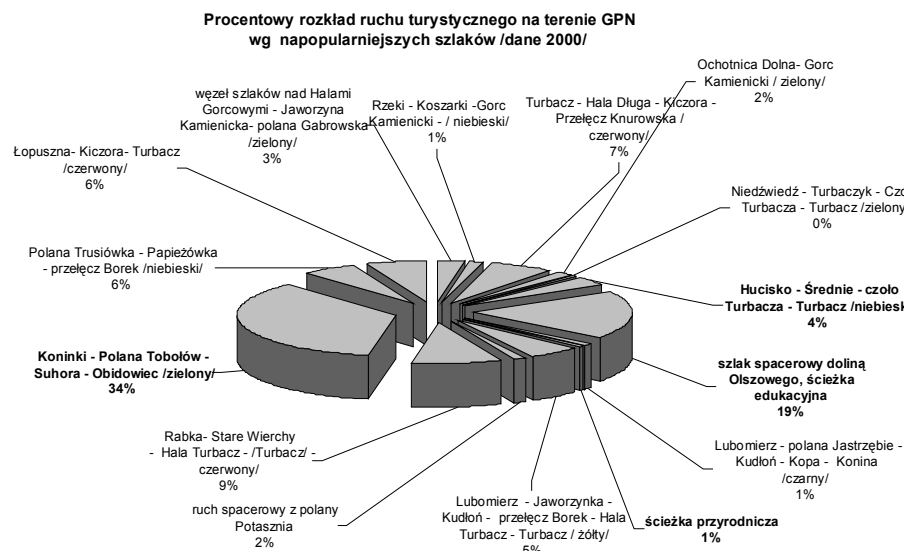
Powierzchnia Parku nie jest zbyt duża, a sieć znakowanych szlaków pozwala na przejście przez jego teren w ciągu jednego dnia, toteż większość turystów przybywa tu na krótkie, jednodniowe pobyty (45–60%). Sprzyja temu również położenie GPN – 70 km od Krakowa i ponad 100 km od Śląska.

Zdecydowana większość turystów (72–81 %) odwiedza GPN po raz kolejny. Ich znajomość terenu i tematyki związanej z przyrodą jest dosyć dobra. Mimo obiektywnie stwierdzanych braków w zakresie oznakowania Parku większość z nich uznawała je za dobre. Być może jest to związane również z wykształceniem. Ponad 50% ogółu turystów indywidualnych ma wykształcenie wyższe lub studiuje.

Najwięcej odwiedzających GPN (96–98%) uprawia turystykę pieszą, zarówno kwalifikowaną jak i spacerową. O przewadze turystyki spacerowej świadczy wybór przez zwiedzających punktów wejściowych na teren GPN. Najwięcej, bo 44–50 % turystów rozpoczyna swe wędrówki z Koninek, w większości wyjeżdżając wyciągiem krzesłkowym na Tobołów. Jest to najprostszy i najszybszy sposób dotarcia w szczytowe partie Gorców, nie wymagający specjalistycznego przygotowania; wykorzystują go przeważnie spacerowicze.

Z nierównomiernym rozmieszczeniem najpopularniejszych punktów wejść na teren Parku (Koninki – Tobołów oraz Koninki – Olszowy Potok) wiąże się również duże zróżnicowanie w obciążeniu poszczególnych szlaków. Zjawisko to wynika bezpośrednio z obranego celu wędrówek turystów. Największy odsetek turystów (35–45 %) wybiera się na szczyt Turbacza. Mimo, że tak wiele osób podąża w kierunku najwyższego szczytu Gorców to istniejąca sieć szlaków pozwala na rozładowanie tego ruchu. Niestety, nie można tego powiedzieć o rejonie Tobołowa oraz doliny potoków Olszowego i Turbacza. Ruch w tym

terenie, stanowi około 50 % całego ruchu turystycznego w GPN (ryc. 1). Stwarza to ogromne zagrożenie dla tego fragmentu Parku.

Ryc. 1. Rozkład ruchu turystycznego na terenie Gorczańskiego Parku Narodowego wg najpopularniejszych szlaków w 2000 r. Wytłuszczona czcionka oznacza szlaki w rejonie Koninek.

Źródło: badania własne.

Chłonność turystyczna Parku a frekwencja turystyczna

Ażeby stwierdzić, czy turystyka stanowi zagrożenie dla Gorczańskiego Parku Narodowego należy najpierw określić jego chłonność turystyczną, czyli maksymalną liczbę turystów, którzy mogą jednocześnie przebywać na terenie Parku nie powodując dewastacji i degradacji środowiska naturalnego.

Przy określaniu chłonności turystycznej GPN pominięto wskaźniki powierzchniowe, czyli liczbę osób na 1 ha, ponieważ po terenie Parku poruszać się można wyłącznie po wyznaczonych szlakach i drogach stokowych i wyznaczenie dopuszczalnej przepustowości tych szlaków jest bardziej uzasadnione.

Przy określaniu przepustowości szlaków turystycznych wykorzystano dwa różne przeliczenia. W pierwszym przypadku posłużono się wzorem zastosowanym przez M. BARANOWSKĄ-JANOTĘ (1987):

$$p = z \frac{d \times n}{o}$$

o

gdzie:

p – oznacza przepustowość dla turystyki pieszej,

z – średnia liczba osób w grupie, która dla GPN wynosi 6 osób (przyjęto na podstawie badań),

d – droga pokonywana przez turystów w ciągu dnia na terenie GPN. Wynosi ona około 10 km i wyliczona została na podstawie średniej prędkości piechura tj. 3 km/godz. oraz czasu (3,0–3,5 godziny wg informacji zawartych w przewodniku J. NYKI (1959) potrzebnego na pokonanie najdłuższych tras w terenie Parku takich jak Turbacz – Kudłoń – Przysłop czy Turbacz – Gorc.

o – optymalna odległość między grupami wynosząca 300 m i przyjęta na podstawie pracy J.KURZYŃSKIEGO I S.MICHALIKA (1982)

n – liczba odcinków jednodniowych szlaku wynosząca dla GPN – 11,9 (długość szlaków – 74 km i dróg udostępnionych dla turystyki pieszej – 45 km podzielona przez średnią długość trasy, jaka jest do pokonania w Parku w ciągu jednego dnia, tj. 10 km).

Podstawiając uzyskane dane do wzoru obliczono, iż przepustowość szlaków turystycznych i dróg udostępnionych dla turystyki pieszej w GPN wynosi 2380 osób/dzień.

W drugiej metodzie określania przepustowości szlaków GPN nawiązano do założeń J. KURZYŃSKIEGO I S. MICHALIKA (1982) przyjętych dla Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Wg tych autorów na szlak może wchodzić średnio nie więcej niż 1 turysta na minutę w ciągu około 3 przedpołudniowych godzin. W warunkach GPN przepustowość szlaków obliczona tą metodą wynosi 2520 osób na jeden dzień (14 wejść na teren GPN x 180 osób).

Korygując te dane należy wziąć pod uwagę aspekty ekologiczne i komfort psychiczny turystów tzn. należy zachować 300 m odległości pomiędzy grupami turystów. Przy ogólnej liczbie 119 km szlaków turystycznych i dróg stokowych udostępnionych dla turystyki pieszej na terenie GPN mamy 396,6 takich 300 metrowych odcinków, na każdym z nich może znajdować się równocześnie 6 osób. Mnożąc te dane otrzymamy dopuszczalne natężenie ruchu wynoszące 2380 osób na jeden dzień.

Porównując wyliczone wskaźniki z wynikami monitoringu (tab. 2), wg których dzienna liczba turystów na terenie GPN wynosiła od 45 do 1163 osób możemy stwierdzić, iż istniejący ruch turystyczny osiąga w okresie największego nasilenia ok. 50% dopuszczalnej przepustowości. Byłoby to bardzo korzystne dla parku narodowego, gdyby rozkład tego ruchu był równomierny na wszystkich szlakach. Niestety tak nie jest. Najbardziej obciążone są szlaki wychodzące z Koninek tj. szlak zielony: Polana Tobołów – Suhora – Obidowiec oraz droga stokowa udostępniona dla ruchu pieszo w dolinie Olszowego Potoku i Turbacza.

Tab. 3. Porównanie ruchu turystycznego na wybranych szlakach turystycznych w GPN w sezonie letnim 2000 r. z dopuszczalną ich przepustowością (wyłuszczone czcionką oznacza przekroczoną przepustowość danego szlaku)

Szlak turystyczny	19.07.00 środa	5.08.00 sobota	9.08.99 środa	6.09.00 środa	23.09.00 sobota	Dopuszczalna przepustowość
Hale Gorcowe – Jaworzyna Kamienicka – Gabrowska (zielony)	43	10	26	0	4	180
Rzeki – Koszarki – Gorc Kamienicki (niebieski)	85	27	3	7	12	40
Turbacz – Hala Długa – Zielenica – Przełęcz Knurowska (czerwony)	77	82	62	10	56	130
Niedźwiedź – Turbaczyk – Czoło Turbacza – Turbacz (zielony)	2	0	0	0	0	160
Hucisko – Średnie – Czoło Turbacza – Turbacz (niebieski)	5	62	45	4	14	110
szlak spacerowy doliną Olszowego, ścieżka edukacyjna	88	158	198	4	15	80
Lubomierz – Kudłoń – przełęcz Borek – Hala Turbacz – Turbacz (żółty)	10	20	4	1	14	240
Rabka– Bardo – Stare Wierchy – Rozdziele – Hala Turbacz – /Turbacz (czerwony)	29	71	99	14	59	190
Koninki – Tobiółów – Suhora – Obidowiec (zielony)	12	232	52	0	166	100
Trusiówka – Papieżówka – przełęcz Borek (niebieski)	128	88	55	3	25	160

Źródło: opracowanie własne

Wnioski dotyczące zarządzania Parkiem w aspekcie ruchu turystycznego

Przeprowadzona analiza ruchu turystycznego na terenie Gorczańskiego Parku Narodowego na podstawie danych uzyskanych w sezonie letnim w latach 1999–

2000 oraz porównanie jej z teoretycznie określonymi wskaźnikami chłonności turystycznej parku pozwalają na wysunięcie następujących wniosków:

- w ruchu turystycznym zaznacza się wyraźna przewaga (60–79%) turystyki indywidualnej nad zorganizowaną. Ta tendencja utrzymuje się od roku 1990; zjawisko to jest korzystne z punktu widzenia ochrony przyrody;
- w ruchu turystycznym dominuje turystyka piesza (96–98%), stąd też pominięto w analizie pozostałe, dopuszczone na terenie Parku, formy ruchu turystycznego. Ich wielkość jest jak na razie marginalna i nie stanowi zagrożenia dla przyrody GPN. Należy jednak dokładnie obserwować rozwój turystyki rowerowej, gdyż jej wyraźna tendencja wzrostowa (1999 r. – 2 % ogólnego ruchu, zaś w 2000r. – 4 %) może w przyszłości kolidować z ochroną przyrody. Obserwuje się również, iż turyści rowerowi często korzystają z innych szlaków nie dopuszczonych dla ruchu rowerowego;
- szacunkowa liczba odwiedzających Park w ciągu roku wynosi ok. 52 tysięcy w 1999 roku i ok. 60 tysięcy osób w 2000 r.;
- biorąc pod uwagę wyniki realnych i teoretycznych danych dotyczących przepustowości szlaków turystycznych i dróg stokowych udostępnionych dla ruchu turystycznego należy podjąć odpowiednie działania, które pozwolą na odciążenie szlaków w okolicach Koninek. Być może alternatywą byłaby lokalizacja centrum informacyjno-edukacyjnego jak i odpowiedniej infrastruktury w dolinie Kaminicy;
- w miejscach najbardziej uczęszczanych należy utworzyć punkty informacji, które będą popularyzować wiedzę o Parku oraz umożliwiać jego poznawanie w sposób nie kolidujący z ochroną przyrody;
- z danych zawartych w szczegółowych ankietach, wynika że w zakresie turystyki należałoby wprowadzić więcej informacji wizualnej w terenie, zadbać o stan niektórych szlaków turystycznych, wyposażyć je w większą ilość ławek i zadaszeń (miejsca odpoczynku na dłuższych szlakach). Wielu turystów sugerowało, żeby GPN przywrócił wypas owiec, chociażby w formie kulturowej i na największych polanach jak np. Hala Długa. W ankietach podkreślano również brak wydawnictw o Parku, szczególnie map i profesjonalnych przewodników;
- konieczne jest utrzymywanie szlaków w dobrym stanie technicznym; zły ich stan powoduje „szukanie” przez turystów nowych przejść, tj. schodzenie ze szlaków i rozdeptywanie terenu wokół szlaku. Problem ten dotyczy zwłaszcza szlaku niebieskiego na odcinku Hucisko – Czoło Turbacza. Jest to szczególnie istotne na terenach poddanych ochronie ścisłej.

Literatura

- BARANOWSKA-JANOTA M. 1987. *Możliwości rozwojowe turystyki w GPN*. [W:] *Plan zagospodarowania przestrzennego GPN, część XII, Sposoby i możliwości użytkowania Parku*. Kraków, s. 109–119.
- BARANOWSKA-JANOTA M., PTASZYCKA-JACKOWSKA D. 1987. *Plany zagospodarowania przestrzennego parków narodowych. Metody i zasady sporządzania*. Warszawa.
- FISCHBACH J. 1987. *Wielkość i struktura ruchu turystycznego w Gorczańskim Parku Narodowym*. Rękopis w dyrekcji Gorczańskiego Parku Narodowego.
- GRUSZCZYK M.A., STRAUCHMANN E. 1998. *Operat udostępniania Parku dla turystyki, edukacji i nauki*. [W:] *Plan ochrony Gorczańskiego Parku Narodowego*. Poręba Wielka.
- KONDRACKI J. 1978. *Geografia fizyczna Polski*. Warszawa.
- KURZYŃSKI J., MICHALIK S. 1982. *Przyrodnicze podstawy wielkości i organizacji ruchu turystycznego w Bieszczadzkim Parku Narodowym*. [W:] *Zachowanie walorów przyrodniczych a pojemność turystyczna górskich parków narodowych w Polsce*. „Studia Naturae, Seria A” **22**: 259–277.
- MIELNICKA B. 1991. *Ruch turystyczny w polskich parkach narodowych i jego przyrodnicze konsekwencje*. „Ochrona Przyrody” **49**, 2: 163–174.
- MIELNICKA B. 1992. *Problemy turystyczne górskich parków narodowych*. [W:] „Problemy zagospodarowania ziem górskich” **35**: s.111-119
- NYKA J. 1959. *Gorce*. Warszawa .
- PTASZYCKA-JACKOWSKA D. 1989. *Turystyka w Gorczańskim Parku Narodowym na tle innych problemów Parku*. [W:] *Karpacka konferencja turystyczna*. „Zeszyty Naukowe UJ, Prace Geograficzne” **80**: 161–166.
- TOMASIEWICZ J. 1999. *Elaborat*. [W:] *Plan ochrony Gorczańskiego Parku Narodowego*. Poręba Wielka .

STRESZCZENIE

W Gorczańskim Parku Narodowym prowadzi się badania ruchu turystycznego, których wyniki są podstawą do planowania i realizowania różnorodnych działań dyirekcji Parku.

W określonych dniach sezonu letniego 1999–2000 w 14 punktach, w godz. 10.00–16.00 ewidencjonowano wszystkich turystów przybywających na teren Parku. W badaniach zastosowano formularz ankietowy oraz wywiad.

Badania wykazały, że:

- ruch turystyczny w GPN cechuje się nierównomiernym rozkładem czasowym i przestrzennym;
- największą liczbę turystów notowano w dni wolne od pracy w pełni sezonu letniego;
- największy odsetek turystów (35–45 %) za cel swojej wędrówki wybiera najwyższy szczyt Górców – Turbacz;
- ok. 50 % całego ruchu turystycznego w GPN skupia się rejonie Tobałowa oraz doliny potoków Olszowego i Turbacza. Stwarza to zagrożenie dla tej części Parku. Dlatego należy podjąć odpowiednie działania w celu odciążenia szlaków w okolicach Koninek. Alternatywą byłaby lokalizacja centrum informacyjno-edukacyjnego i odpowiedniej infrastruktury w dolinie Kamienicy;
- zaznacza się wyraźna przewaga (60–79%) turystyki indywidualnej nad zorganizowaną; ta tendencja utrzymuje się od 1990 r.; zjawisko to jest korzystne z punktu widzenia ochrony przyrody;
- w ruchu turystycznym dominuje turystyka piesza (96–98 %), a teoretycznie wyliczona przepustowość szlaków turystycznych i dróg udostępnionych dla turystyki pieszej w GPN wynosi 2380 osób/dzień. Stwierdzono, że natężenie ruchu turystycznego osiąga w okresie szczytu ok. 50 % dopuszczalnego.
- istnieje zapotrzebowanie na informację wizualną w terenie, konieczne jest utrzymywanie szlaków w dobrym stanie technicznym, ponieważ ich zły stan powoduje „szukanie” przez turystów nowych przejść, tj. schodzenie ze szlaków i rozdeptywanie terenu wokół szlaku. Jest to szczególnie istotne na terenach poddanych ochronie ścisłej.

Mgr Krystyna Popko-Tomasiewicz

Gorczański Park Narodowy

Poręba Wielka 590

34–735 Niedźwiedź

e- mail: krystyna.tomasiewicz@gorcepn.pl